

REDE PARAUGAS ALZHÉIMER

Javier Hermida Porto e Mª Isabel Pérez Martínez

Premio Día Mundial do Traballo Social 2017. Modalidade Boa Práctica
Comunidade Autónoma de Galicia

RESUMO:

Levado a cabo desde 2013, o proxecto está destinado a cuidadores de persoas con alzhéimer residentes no rural a fin de fomentar a súa capacitación á hora de coidar á persoa con demencia e fomentar o asociacionismo baixo o amparo, experiencia e coordinación das entidades xa existentes. Desenvolvéronse tres actividades:

1. **Charla informativa:** desde o punto de vista sanitario, social e psicolóxico, orientado aos síntomas que pode manifestar o enfermo. Conseguiuse crear un grupo estable de familiares que puidesen participar en actividades posteriores (39 charlas, 1.053 asistentes)
2. **Ciclos de formación:** compostos por catro charlas/obradoiros desde os que se abordaron as demencias desde diferentes ámbitos co obxectivo de dotar aos familiares de pautas de actuación nas diferentes etapas da enfermidade (10 ciclos, 200 participantes)
3. **Unidades de memoria:** orientadas a persoas cunha demencia. O formato das sesións dos obradoiros foi dinámico e atractivo para os asistentes, creando un espazo didáctico e distendido. As intervencións estiveron baseadas en técnicas de estimulación de eficacia probada: estimulación cognitiva, actividades da vida diaria, musicoterapia.. abriuse unha ficha por cada unha das persoas asistentes e mantívose reunións individuais periódicas con eles e/ou cos seus familiares (5 unidades, 62 participantes).

PALABRAS CLAVE:

Demencia, envellecemento, corresponsabilidade familiar e terapia.

RESUMEN:

Llevado a cabo desde 2013, el proyecto está destinado a cuidadores de personas con alzhéimer residentes en el rural a fin de fomentar su capacitación a la hora de cuidar a la persona con demencia y fomentar el asociacionismo bajo el amparo, experiencia y coordinación de las entidades ya existentes. Se desarrollaron tres actividades:

Charla informativa: desde el punto de vista sanitario, social y psicológico, orientado a los síntomas que puede manifestar el enfermo. Se consiguió crear un grupo estable de familiares que pudiesen participar en actividades posteriores (39 charlas, 1.053 asistentes)

Ciclo de formación: compuesto por cuatro charlas/talleres desde los que se abordaron las demencias desde diferentes ámbitos con el objetivo de dotar a los familiares de pautas de actuación en las diferentes etapas de la enfermedad (10 ciclos, 200 participantes)

Unidades de memoria: orientadas a personas con una demencia. El formato de las sesiones de los talleres fue dinámico y atractivo para los asistentes, creando un espacio didáctico y distendido. Las intervenciones estuvieron basadas en técnicas de estimulación de eficacia probada: estimulación cognitiva, actividades de la vida diaria, musicoterapia... Se abrió una ficha por cada una de las personas asistentes y se mantuvo reuniones individuales periódicas con ellos y/o con sus familiares (5 unidades, 62 participantes).

PALABRAS CLAVE:

Demencia, envejecimiento, corresponsabilidad familiar y terapia.

ABSTRACT:

Developed since 2013, the project is aimed at caregivers of people with Alzheimer's residents in the rural areas in order to promote their training in caring for the person with dementia and to promote associationism through the assistance, experience and coordination of others entities that just exist. Three activities were developed:

- 1. Informative talk:** from the sanitary, social and psychological point of view, oriented to the symptoms that can manifest the patient. It was possible to create a stable group of relatives who could participate in later activities (39 talks, 1,053 attendees)
- 2. Training cycle:** consisting of four talks / workshops from which demencias were approached from different areas with the aim of providing family members with guidelines for action in the different stages of the disease (10 cycles, 200 participants)
- 3. Memory units:** targeted to people with dementia. The format of the workshop sessions was dynamic and attractive for the attendees, creating a didactic and relaxed space. The interventions were based on techniques of stimulation of proven effectiveness: cognitive stimulation, activities of daily living, music therapy... One card was opened by each of the attendees and individual meetings were held periodically with them and / or their relatives (5 units, 62 participants).

KEYWORDS:

Dementia, ageing, family co-responsability and therapy.

INTRODUCCIÓN/FUNDAMENTACIÓN

Actualmente en España estase a producir un acelerado aumento do envellecemento da poboación debido ao incremento da esperanza de vida e a diminución da fecundidade. É nas zonas rurais onde máis caeu a fecundidade e a esperanza de vida é incluso maior que nas zonas urbanas. Este dato destaca sobre todo en Galicia pois está composta practicamente na súa totalidade por áreas rurais.

Do total de poboación de Galicia, o 23,54% corresponde a persoas maiores de 64 anos. Este dato é sorprendente pero, segundo os datos do IGE (Instituto Galego de Estatística), este número irá en progresivo aumento co paso dos anos, pois segundo as cifras do INE (Instituto Nacional de Estatística) para o ano 2052 no seu informe “Proyección de población a largo plazo” podemos comprobar que a taxa de natalidade seguirá descendendo, mentres que a esperanza de vida aumenta a niveis asombrosos, tanto é así que o maior número de persoas situarase no limiar dos 75-79 anos.

No campo de atención ás persoas con demencia, os datos demográficos e poboacionais son de gran relevancia, en primeiro lugar porque a idade é o principal factor de risco para a aparición das enfermidade que as producen e en segundo lugar porque as propias características das demencias implican recursos de proximidade e implicación familiar. Segundo a OMS, a demencia pódese definir como un síndrome (xeralmente de natureza crónica ou progresiva) caracterizado polo deterioro da función cognitiva (é dicir, a capacidade para procesar o pensamento) máis alá do que podería considerarse unha consecuencia do envellecemento normal. O 60% das demencias son producidas pola enfermidade de Alzheimer.

A actual crise económica condiciona se cabe aínda mais estes datos, pois a poboación en idade laboral de Galicia está migrando e o desemprego aumenta, mentres que o número de persoas con probabilidade de sufrir unha demencia é cada vez maior e con tendencia ao illamento nas súas poboación de orixe por soidade ou por ausencia de recursos familiares.

A Consellería de Sanidade da Xunta de Galicia calcula que máis da metade destes casos están aínda sen diagnosticar e engade que aproximadamente o 30% destas persoas encóntranse na fase leve (non sendo conscientes dos síntomas ou atribuíndolles outra causa) as posibilidades de intervir a tempo vense reducidas drasticamente coas dramáticas consecuencias para as persoas con demencia como para os seus cuidadores

A prevención e o apoio aos cuidadores converterase no futuro na base que permita atender as persoas con demencia correctamente e evitar que

unha situación de enfermidade se traduza nunha situación de desestructuración familiar e social. Esta prevención e apoio deben partir da formación dos membros da unidade familiar, tendo en conta a consecuencia da ausencia de recursos, ben por vellez, ben polo actual estado de crise de que afecta á familia.

Por todo o exposto anteriormente, considerouse necesaria unha intervención coordinada en materia de demencias apoiando ao rural galego e ás familias con escasos recursos, mantendo ao seu familiar nos servizos de estimulación terapéutica adecuados.

OBXECTIVOS

Obxectivos xerais:

1. Fomentar a capacitación das familias cuidadoras de persoas con algunha demencia no rural galego para mellorar a calidade de vida de todo o grupo doméstico.
2. Aliviar a presión das familias cuidadoras e axudar ás persoas cunha demencia a manterse nos programas de estimulación necesarios para evitar o illamento e a diminución da calidade de vida de toda a familia.

Obxectivos específicos:

- 1.1. Desenvolver accións formativas para familiares cuidadores de persoas con algunha demencia no rural galego.
- 1.2. Trasladar a experiencia das asociacións de familiares de persoas con alzhéimer de Galicia ao rural mediante a implantación de programas formativos e de atención
- 1.3. Poñer en marcha por parte das asociacións de familiares de persoas con alzhéimer e outras demencias de unidades de memoria no rural galego.
- 1.4. Impedir que o feito do custe económico dun recurso necesario para a persoa cunha demencia non supoña poder acceder a el.
- 1.5. Evitar que as familias con escasos recursos económicos renuncien a un espazo de respiro no cuidado da persoa con demencia.

PERSOAS DESTINATARIAS

A poboación destinataria deste proxecto foron un total de 1.305 cuidadores non profesionais de persoas con demencia residentes en comarcas rurais galegas e distribuídas da seguinte forma:

1. Charlas informativas: 1.053
2. Ciclos formativos: 200
3. Unidades de memoria: 62

Por outra banda, prestouse axuda a través do programa de becas e un total de 32 familias co fin de aliviar a súa sobrecarga e manter ao seu familiar no servizo de estimulación adecuado as súas necesidades.

METODOLOXÍA

1. Contacto cos concellos:

Para a posta en marcha do proxecto, inicialmente enviáronse cartas de presentación a todos os concellos onde se ían a desenvolver as actividades deseñadas. Posteriormente, realizouse o contacto telefónico cos concellos das comarcas seleccionadas que se adheriron á “Rede de localidades solidarias co alzhéimer” (posta en marcha desde 2012) dándolles prioridade para a realización das charlas de presentación no seu territorio.

Todos os contactos realizados mostraron interese na actividade e en colaborar na organización e na cesión de espazos onde desenvolver as ponencias, así como na difusión nas súas redes sociais e páxinas web de toda a información precisa para inscribirse nos obradoiros.

2. Contacto cos servizos sociais comunitarios e coa concellería de Benestar-Servizos sociais:

Naqueles concellos que foron seleccionados para levar a cabo as actividades, en todos os casos o contacto realizábase a través de dúas vías principais:

- a) Traballadores sociais de atención primaria: por ser aqueles profesionais que teñen un contacto directo coas persoas con algunha demencia e os seus coidadores.
- b) Concellería de Benestar- Servizos sociais: por ser os responsables dos servizos e actividades desenvolvidas no concello en materia de benestar e servizos sociais.

3. Contacto con outras asociacións referentes na zona:

Dado que as charlas foron realizadas por toda Galicia, contouse coa colaboración dos profesionais das asociacións de familiares de persoas con alzheimer e outras demencias para impartir as ponencias. Do mesmo xeito, contactouse con outras asociacións de referencia na zona (tales como asociacións de mulleres rurais, asociacións de veciños...) para a difusión da información co fin de alcanzar un maior número de participantes.

4. Axudas de emerxencia social:

Co propósito de aliviar a presión das familias cuidadoras e axudar ás persoas con demencia a manterse nos programas de estimulación necesarios para evitar o illamento e a merma da calidade de vida de todo o núcleo familiar, contactouse coas asociacións de familiares de persoas con demencia e elaboráronse unha liñas básicas destas axudas:

- a. Situación económica familiar
- b. Necesidade de horas de estimulación para a persoa cunha demencia / respiro para o familiar cuidador principal.
- c. Factores sociais da unidade familiar: menores, outros dependentes, idade dos cuidadores principais...

En todos os casos o acceso ás axudas realizouse por medio da traballadora social da asociación de familiares de persoas con demencia mediante un informe e con coñecemento das condicións por parte da familia:

- a. A axuda non cubría o total do custe do servizo
- b. A duración máxima da axuda cubriría un curso
- c. Debería manter informada a asociación de calquera cambio que constituíse a revisión da axuda
- d. A axuda realizaríase directamente á asociación que prestaba o servizo.

DESCRIPCIÓN (actuacións, intervencións claves, desenvolvemento das mesmas)

Tanto ao longo do proceso de organización como de movemento para promover a asistencia, constatouse que o éxito dependía en gran medida do grao de vinculación do concello, e especialmente do departamento de servizos sociais xa que fixeron moi valiosos os contactos iniciais realizados, alcanzando unha moi alta participación na maioría das charlas.

- 1. Fomento da capacitación das familias cuidadoras no rural galego:** desenvóléronse tres tipos de actividades consecutivas orientadas a acercarse ás familias cuidadoras de persoas con alzheimer a fin de fomentar a súa capacitación á hora de coidar ó seu familiar e fomentar o asociacionismo baixo o amparo, experiencia e coordinación das entidades xa existentes.

A finalidade respecto ás asociacións existentes era estender o seu ámbito de actuación a novos lugares e núcleos de poboación do rural galego. Para iso realizáronse diferentes actividades:

- a. Charlas inicial: cunha duración de dúas horas, a finalidade de esta conferencia divulgativa era realizar unha aproximación ás demencias, desde o punto de vista sanitario, social e psicolóxico, orientado aos primeiros síntomas que pode manifestar a persoa con demencia así como unha presentación da entidade, indicando o amplo abanico de programas, servizos e actividades que desenvolven. O obxectivo desta actividade era detectar necesidades e persoas para crear un grupo estable.
  - b. Ciclos de formación: cunha duración de oito horas desenvolvidas en semanas consecutivas ou cada dúas semanas, profundizouse na adquisición de coñecementos, dar resposta ás necesidades detectadas e fortalecer, baixo o amparo da asociación de familiares de referencia un grupo estable na zona. Nestes ciclos formativos, dotouse aos familiares dunha serie de pautas de actuación e para poder así afrontar a enfermidade nas súas diferentes etapas.
  - c. Unidades de memoria: dous obradoiros á semana, de dúas horas de duración. O formato das sesións era dinámico, activo e atractivo para os asistentes, buscando a creación dun espazo didáctico e distendido no que a cooperación mutua e a individualización das intervencións supuxera unha premisa básica no modo de actuación. O número de persoas que comprendían os obradoiros eran de un máximo de 15 e un mínimo de 10 persoas co fin de lograr un ambiente de traballo agradable. Neles planificábanse intervencións baseadas en técnicas de estimulación de eficacia debidamente probada (estimulación cognitiva, psicomotricidade, ludoterapia...). Abríase unha ficha por cada unha das persoas asistentes e mantiñáanse reunións individuais periódicas con eles e/ou cos seus familiares.
- 2. Programa de becas:** consistente en aliviar a presión das familias coadoras e axudar ás persoas cunha demencia a manterse nos programas de estimulación necesarios para evitar o illamento e a merma da calidade de vida de toda a familia. Co fin de apoiar a un maior número de familias desde unha dobre perspectiva (manter a persoa cunha demencia no recurso apropiado e manter os programas de respiro), os servizos becados tiñas as seguintes prioridades:
- a. Primábase o mantemento en servizos de día (tanto de media estancia como de xornada completa) sobre os servizos de estimulación básicos.
  - b. Nunca se becaba o custe completo dun servizo, era unha porcentaxe dependendo das condicións familiares, polo que se establecía un copago por parte dos familiares.

COORDINACIÓN E ALIANZAS

- Fundación Barrié

O convenio que esta entidade firma anualmente desde o ano 2013 coa Fundación Barrié permite o desenvolvemento do programa “Rede Paraugas Alzheimer” e dos seus tres proxectos, entre eles o que nesta convocatoria se presenta.

- Asociacións de familiares de persoas con alzheimer e outras demencias de Galicia (AFAS)

A coordinación entre os diferentes profesionais traballadores da AFAS foi moi importante á hora do fomento da capacitación das familias coidadoras así como para a incorporación dos participantes ao programa de becas, xa que ambas actividades son desenvolvidas polos eles.

- Concellos

A coordinación e colaboración co departamento de Benestar Social dos concellos supuxo a cesión das instalacións para o desenvolvemento de todas as actividades. Do mesmo xeito, facilitou a difusión de toda a información para a inscrición dos participantes nas actividades.

- Servizos sociais

O contacto directo dos traballadores de atención primaria cos posibles participantes supuxo o inicio da creación dun grupo estable de coidadores de persoas con demencia.

- Asociacións de referencia

Tales como asociacións de veciños, asociacións de mulleres rurais... supuxeron a lanzadeira de información para a participación nas actividades propostas.

PROMOCIÓN E DIFUSIÓN

Co fin de alcanzar a máxima participación cidadá posible e para unha correcta difusión do programa, inicialmente púxose en contacto mediante carta e posteriormente mediante vía telefónica cos responsables da área de Benestar Social dos concellos así como cos e coas traballadores/as sociais dos servizos sociais comunitarios co fin de poder transmitir a información de forma directa aos posibles participantes. Do mesmo modo, enviáuselles carteris en formato dixital e en formato papel para que se lle dese difusión dende as súas páxinas web e redes sociais así como nas propias oficinas de atención.

En todo momento tanto os profesionais dos servizos sociais como os responsables dos concellos estiveron interesados na realización destas actividades na súa zona, polo que o contacto deles coas persoas destinatarias supuxo un aumento dos participantes considerable.

O papel das páxinas web e das redes sociais tivo un importante valor pois desde a propia entidade, así como desde as asociacións de familiares de persoas con algunha demencia e desde a Fundación Barrié foise publicando, tanto nas redes sociais como nas súas páxinas web, todas as novas relativas as actividades a desenvolver, horario, lugar...

Por outra banda, e dado que a entidade publica unha Newsletter mensual, un total de 700 persoas recibiron a información do programa a través deste boletín que é enviado as asociacións de referencia así como ás administracións públicas e a outras asociacións e persoas do sector social e sanitario.

PARTICIPACIÓN DAS PERSOAS DESTINATARIAS E DA COMUNIDADE

Este programa foi desenvolvido coa finalidade de facer fronte ás demandas presentadas por cuidadores non profesionais de persoas con demencia residentes en determinadas áreas rurais ante as asociación de familiares de persoas con alzhéimer e outras demencias neurodexenerativas.

A implicación e participación das familias foi crucial no desenvolvemento e continuidade do proxecto xa que este foi evolucionando segundo as súas reclamacións en cuestión de atención e intervención en persoas con alzheimer e outras demencias así como nos seus cuidadores.

A creación inicial dun grupo estable na primeira fase do proxecto propiciou a consecución da segunda fase: realización de ciclos formativos. A gran maioría das persoas participantes na segunda fase do proxecto, expoñía a necesidade de recursos de proximidade co fin de prestar un servizo adecuado de atención a persoas con demencia.

A raíz desta demanda, e grazas á colaboración dos concellos, iniciáronse as unidades de memoria en cinco localidades galegas: Betanzos, Noia, Silleda, Vilalba e Carballiño.

RESULTADOS E IMPACTO

O feito de que en Galicia residan preto de 100.000 casos estimados de persoas con alzhéimer e outras demencias neurodexenerativas, ten como consecuencia un elevado número de persoas cuidadoras non profesionais que demandan información acerca da enfermidade e dos cuidados que se precisan. Como consecuencia deste punto de partida, observouse desde as asociación de familiares de persoas con demencia unha elevada demanda de información, polo que foi preciso a realización de dúas edicións do programa cunha alta participación cidadá en cada unha delas. Debido a que a formación foi desenvolvida en diferentes localidades de Galicia, púidose dar resposta a esta demanda en gran parte do territorio galego.

A alta participación dos sectores diana foi moi positiva pois interviñeron un amplo número de familias así como diversas entidades locais.

Como consecuencia deste programa, púxose en marcha proxectos independentes de atención a familiares e a persoas con alzheimer e outras demencias en diversas localidades de Galicia que teñen a súa raíz no “Programa Rede Paraugas Alzhéimer”.

Debido a que as charlas iniciais tiveron lugar naqueles concellos adheridos á “Rede de localidades solidarias co alzhéimer” implicou a suma de concellos a esta iniciativa, producindo un notable aumento da lista.

- Charlas iniciais

Provincia	Comarca	Localidade	
A Coruña	Betanzos	Betanzos	
	Noia	Noia	
	Ordes	Ordes	
	Eume	Cabanas	
	Terra de Soneira	Zas	
	Ortegal	Ortigueira	
	Barcala	Negreira	
	Arzúa	Arzúa	
	O Sar	Padrón	
	Xallas	Santa Comba	
	Fisterra	Cee	
	Muros	Muros	
Terra de Melide	Santiso		
Lugo	Mariña Central	Burela	
	Mariña Occidental	Viveiro	
	Sarria	Láncara	
	Terra Chá	Vilalba	
	Terra de Lemos	Monforte de Lemos	
	A Fonsagrada	A Fonsagrada	
	Mariña Oriental	Ribadeo	
	Meira	Meira	
	Os Ancares	Becerreá	
	A Ulloa	Monterroso	
	Quiroga	Folgoso do Courel	
	Ourense	Celanova	Celanova
Valdeorras		O Barco	
Verín		Oímbra	
Carballiño		Carballiño	
Allariz-Maceda		Allariz	
Viana		Viana do Bolo	
Baixa Limia		Lobios	
Terra de Trives		A Pobra de Trives	
Terra de Caldelas		Castro Caldelas	
A Limia		Xinzo de Limia	
Pontevedra		Caldas	Moraña
		Condado	Salvaterra do Miño
	Deza	Silleda	
	A Paradanta	A Cañiza	
	Tabeirós- Terra de Montes	Forcarei	
Total charlas iniciais	39		
Total asistentes	1053		

- Ciclos formativos

Provincia	Comarca	Localidade
A Coruña	Noia	Noia
	Eume	Pontedeume
Lugo	Mariña Central	Burela
	Terra Chá	Vilalba
	Terra de Lemos	Quiroga
Ourense	Valdeorras	O Barco de Valdeorras
	Verín	Oímbra
	Carballiño	O Carballiño
Pontevedra	O Condado	Salvaterra do Miño
	Deza	Silleda
Total ciclos formativos	10	
Total asistentes	200	

- Unidades de memoria

Provincia	Comarca	Localidade
A Coruña	Betanzos	Betanzos
	Noia	Noia
Lugo	Terra Chá	Vilalba
Ourense	Carballiño	Carballiño
Pontevedra	Deza	Silleda
Total Unidades	5	
Total asistentes	62	

APRENDIZAXES DA EXPERIENCIA

Logo da realización deste proxecto desde o ano 2013, detectáronse diferentes debilidades e ameazas que poden constituír un obstáculo na posta en marcha o mesmo, así como fortalezas e oportunidades que deben ser aproveitadas.

1. Fortalezas

- Experiencia en intervención no rural: debido a que a entidade ten como obxectivo cubrir as necesidades daquelas persoas con demencia e os seus cuidadores residentes no rural que non contan con servizos de proximidade adecuados.
- Profesionais altamente formados: todos/as os/as profesionais que participaron son diplomados/as ou graduados/as na área sociosanitaria, moitos deles, especializados na área de xerontoloxía
- Alta participación de voluntarios: o aumento da participación do voluntariado en actividades de acompañamento facilitou a intervención coas persoas usuarias.

- Alto número de concellos solidarios: con este proxecto, aumentaron o número de concellos declarados solidarios co alzhéimer (iniciativa da Confederación Española de Alzheimer), converténdose Galicia na comunidade española con maior número de colaboradores.
- Alta participación das familias: a alta participación das familias en todas as actividades realizadas pola entidade confirma a necesidade de información e orientación en materia de demencias.

2. Debilidades

- Escasos recursos económicos: debido a que se trata dunha entidade sen ánimo de lucro, poden existir limitacións á hora xestionar e poñer en marcha o proxecto.
- Disponibilidade limitada do persoal: debido a que algunhas das actividades do proxecto son executadas por profesionais doutras entidades, existe dificultade á hora de compatibilizar horarios de traballo.

3. Oportunidades

- Envellecemento da poboación: como xa se comentou na fundamentación, Galicia é unha das comunidades autónomas con maior número de persoas maiores. Este dato é de gran relevancia pois a idade é o principal factor de risco na aparición dalgunha demencia.
- Aumento do número de persoas con demencia e secundariamente cuidadores non profesionais: debido ao incremento do número de persoas con demencia.
- Necesidade de novos servizos: o número de demandas de novos programas e servizos é proporcional ao número de persoas que sofren a enfermidade (tanto os propios usuarios como os seus familiares).
- Colaboración de entidades locais: na cesión de instalacións e material para a posta en marcha das actividades.

4. Ameazas

- Dispersión xeográfica galega: a xeografía galega presenta unha importante dispersión xeográfica que produce o illamento de núcleos de poboación compostos principalmente por persoas maiores.
- Non corresponsabilidade familiar no cuidado: que se centra principalmente en mulleres maiores de 40 anos que abandonan o mercado laboral para dedicarse ao cuidado do seu familiar.
- Ausencia de recursos de proximidade: debido á dispersión xeográfica, moitas localidades galegas non contan con servizos de

proximidade adecuados para cubrir as demandas das persoas con alzheimer e outras demencias así como dos seus cuidadores.

CONCLUSIÓNS

Debido a que é un proxecto destinado a persoas con demencia e aos seus cuidadores residentes en zonas rurais onde non existan servizos de proximidade adecuados, e o número de posibles destinatarios crece considerablemente ano tras ano, considérase necesario a súa replicabilidade ao longo dos anos posteriores, tendo en conta diferentes aspectos:

- Situación actual da enfermidade
- Revisión da normativa referente a novos conceptos relacionados coa demencia.
- Revisión de novas terapias que melloren a calidade de vida de todo o núcleo familiar.
- Revisión dos servizos e programas (tanto públicos como privados) dispoñibles para a persoa con demencia como para os seus familiares e cuidadores principais.

Debido ao avance nas condicións sanitarias, ao avance da tecnoloxía e ao cambio continuo de normativa referente a centros, servizos e programas considerouse e debera considerar en futuras edicións a revisión dos aspectos anteriores co fin de achegar a unha información correcta e de calidade a todos os participantes.

Dado que este proxecto pretendía orientar e informar ás familias con-touse cunha ampla participación de traballadores/as sociais especializadas na materia e traballadores/as en entidades de familiares de persoas con demencia, intentando en todo momento apoiar ao cuidador principal e diminuír a súa sobrecarga.

Finalmente, este proxecto tamén serviu para coñecer o perfil do/a cuidador/a da persoa con demencia, corroborando os datos que se tiñan de referencia: muller, maior de 40 anos, familiar da persoa con demencia, que abandona o mercado laboral e as súas relación sociais e de ocio para dedicarse ao coidado da persoa con demencia.

AGRADECEMENTOS

- Fundación Barrié: polo financiamento do proxecto desde o ano 2013.
- Concellos declarados solidarios co alzhéimer: pola cesión do seu material e instalacións para a realización das actividades do proxecto.

- Traballadores/as sociais do servizos sociais comunitarios: pola difusión da información de forma directa aos posibles participantes do programa.
- Traballadores/as sociais e outros profesionais das asociacións de familiares de persoas con demencia pola realización das charlas informativas.

REFERENCIAS

- IGE (2015). Enquisa estrutural a fogares. Instituto Galego de Estadística. Recuperado de http://www.ige.eu/web/mostrar_actividade_estadistica.jsp?idioma=gl&codigo=0205002
- INE (2015). Demografía y población. Padrón por municipios. Instituto Nacional de Estadística. Recuperado de http://www.ine.es/inebmenu/mnu_padron.htm
- OMS (2015). Centro de prensa. Nota descriptiva nº362. Organización Mundial de la Salud